



SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

YTTRANDE

2017-03-30 Ärendenr:
NV-00663-17Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Ju.L5@regeringskansliet.se

**Yttrande över betänkandet En översyn av lagstiftningen om företagsbot
(SOU 2016:82)
Ert dnr Ju2016/08612/L5**

Sammanfattning

- Naturvårdsverket tillstyrker betänkandet såvitt avser förslagen om att:
 - tillämpningsområdet utvidgas till att omfatta brott som har begåtts i sådan offentlig verksamhet som kan jämföras med näringsverksamhet, samt annan verksamhet som ger ekonomisk vinning för en juridisk person;
 - särskild hänsyn ska tas till den skada eller fara som brottsligheten har inneburit för miljö, vid fastställande av företagsbotens storlek;
 - höja maxbeloppet för företagsboten när det gäller större företag.
- Naturvårdsverket vill lyfta fram behovet av att införa en registrering av företagsböter för att skapa bättre möjligheter till en effektiv och rättssäker tillståndsprövning och tillsyn av bland annat frågor under artskydds-förordningen. Det skulle också kunna underlätta efterlevnaden av Sveriges internationella åtaganden när det gäller artskyddsbrott.

Naturvårdsverket avstår i övrigt från att lämna synpunkter avseende förslagen i betänkandet.

Naturvårdsverkets ställningstagande och skäl

Naturvårdsverket ställningstagande begränsar sig till de delar av utredningens betänkande som bedöms kunna få konsekvenser inom miljöområdet.

Naturvårdsverket har därvid identifierat tre huvudpunkter i förslaget vilka alla bedöms innebära förbättrade möjligheter att förebygga och beivra brottsliga handlingar som kan ha negativa miljökonsekvenser. I övrigt vill Naturvårdsverket lyfta fram behovet av att införa en registrering av företagsböter.

Företagsbotens tillämpningsområde

Enligt nu gällande bestämmelser kan företagsbot endast komma i fråga för näringsidkare när det gäller brott som har begåtts i utövningen av näringsverksamhet.

I betänkandet föreslås att tillämpningsområdet för bestämmelserna om företagsbot ska utvidgas till att omfatta även brott i sådan offentlig verksamhet som kan jämföras med näringsverksamhet. Därutöver föreslås att tillämpningsområdet utökas till att även omfatta annan verksamhet som en juridisk person bedriver, om den brottsliga handlingen eller, i förekommande fall, underlåtenheten har varit ägnad att bereda den juridiska personen en ekonomisk fördel. Som exempel på handlingar som skulle kunna omfattas av det sistnämnda fallet, nämns i betänkandet miljöbrott bestående i att en företrädare för en juridisk person dumpar visst avfall i skogen (se avsnitt 16.1, s. 331). En sådan handling har hittills inte omfattats av bestämmelser om företagsbot, men föreslås nu alltså göra det.

Naturvårdsverket anser att det är efterfrågat att företagsbot finns som en särskild rättsverkan för flera typer av brott som typiskt sett kan ha negativa miljökonsekvenser. Detta kan ha en brottsförebyggande effekt, både för subjekt som redan har påförts företagsbot liksom för andra aktörer. Enligt Naturvårdsverkets uppfattning finns det inte heller anledning att göra skillnad på brottsliga handlingar som har begåtts i näringsverksamhet eller sådan annan verksamhet som det utökade tillämpningsområdet föreslås omfatta; handlingen bör anses ha samma mått av klander oavsett verksamhet. Naturvårdsverket anser därför att det är motiverat att utvidga tillämpningsområdet för bestämmelserna om företagsbot till att omfatta även brott i offentlig verksamhet samt annan verksamhet som en juridisk person bedriver, på det sätt som föreslås i betänkandet.

Företagsbotens storlek

I betänkandet föreslås att företagsbotens storlek ska bestämmas utifrån ett sanktionsvärde. Enligt förslaget ska i ett första steg sanktionsvärdet fastställas till lägst fem tusen kronor och högst tio miljoner kronor. Vid bestämmande av sanktionsvärdet föreslås att särskild hänsyn ska tas till bl.a. den skada eller fara som brottsligheten har inneburit för miljö. Om sanktionsvärdet uppgår till minst en halv miljon kronor, föreslås företagsboten för ett större företag fastställas till

det högre belopp som är befogat med hänsyn till företagets finansiella ställning, dock högst hundra miljoner kronor.

Naturvårdsverket delar uppfattningen att brottsliga handlingar som drabbar miljön utgör en sådan typ av handling som typiskt sett bör kunna föranleda ett högt sanktionsvärde. Negativa miljökonsekvenser till följd av brottsliga handlingar är inte sällan kostsamma att hantera. Till detta kommer att miljöbrottslighet kan föranleda irreversibla skador på miljön, varför det är bra om själva beloppet på företagsboten i sig kan verka avskräckande på viljan att begå brott. Naturvårdsverket välkomnar därför förslaget att särskild hänsyn ska tas till skada eller fara för miljö vid fastställande av företagsbotens storlek. Detta förutsätter dock att en sådan bestämmelse kan tillämpas effektivt och utan allt för svåra bedömningar, så att hanteringen av dessa ärenden inte p.g.a. detta drar ut i tiden.

Vidare anser Naturvårdsverket att det är ändamålsenligt att det maximala beloppet för företagsboten höjs beträffande större företag, på det sätt som föreslås i betänkandet. Som ovan har anförts bedömer vi att företagsboten kan ha en brottsförebyggande effekt. Beträffande företag med en stark ekonomisk ställning krävs dock att det maximala beloppet höjs för att företagsboten ska vara tillräckligt kännbar så att den också har en sådan effekt.

Register över företagsböter

Utredningen har övervägt om det bör inrättas någon form av register över ålagda företagsböter men bedömer bl.a. att behovet inte är så stort att det motiverar kostnaden. Utredningen konstaterar också att det inte är meningsfullt att registerföra endast företagsböter avseende fysiska personer. En förutsättning är därför att det skapas ett nytt register där även företagsböter som åläggs juridiska personer finns med. Naturvårdsverket delar inte utredningens ställningstaganden i dessa delar.

Utredningen för visserligen fram att t.ex. åklagare som regelbundet hanterar frågor om företagsbot ofta har kännedom om tidigare domar. Naturvårdsverket bedömer dock att möjligheten till upptäckt av återfall riskerar att bli personberoende hos den enskilda handläggaren på myndigheten, med ett sådant synsätt. Det finns därför risk för en viss slumpmässighet i hanteringen när det gäller om utdömda företagsböter uppmärksammas i ett senare enskilt ärende eller inte. Naturvårdsverket menar att för att tillsynsmyndigheter ska klara sitt uppdrag och kunna ha en riskbaserad tillsyn behövs ett register. I tillståndsprövning finns också behov av register.

Naturvårdsverket vill lyfta prövningen av tillstånd enligt artskyddsförordningen som exempel. I tillståndsprövningsprocessen för handel, preparering och förevisning av vilda djur ska prövningsmyndigheten, länsstyrelsen, enligt 46-47 §§ artskyddsförordningen (2007:845) beakta om den sökande dömts för brott mot någon författning av vikt för art- eller djurskyddet. Utan register över företagsböter blir det betydligt svårare och mer arbetskrävande för länsstyrelsen att göra den avvägningen.

Naturvårdsverket vill särskilt lyfta fram att det kan finnas fördelar med att införa en registrering av företagsböter riktade mot fysiska personer, även om det i nuläget inte skulle finnas tillräckliga skäl för att gå vidare med registrering av företagsböter mot juridiska personer. Tillståndsprövningen enligt artskyddsförordningen gäller ofta ansökningar från fysiska personer, och tillstånden kan i flera fall inte meddelas en juridisk person. Det är därför tänkbart att länsstyrelsens arbete kan underlättas även om enbart registrering av företagsböter mot fysiska personer införs. Detta skulle kunna göras inom ramen för befintligt belastningsregister. Endast mindre och relativt enkla lagändringar skulle därför vara förknippade med en sådan ändring. Det skulle inte heller bli fråga om några kostnader av betydelse.

Artskyddsbrott kan vara internationell, organiserad brottslighet, och/eller ett vanebrott, där Sverige har åtaganden inom EU och internationellt att verka mot den brottsligheten. Utan möjlighet att kontrollera företagsböter mot ett register skulle länsstyrelserna kunna ge tillstånd till och legitimera illegala verksamhetsutövare. Ett sätt att underlätta efterlevnaden av Sveriges internationella åtaganden skulle kunna vara att införa en registrering av företagsböter.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Björn Risinger.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit avdelningschefen Martin Eriksson, föredragande, enhetschef Gunilla Sallhed och handläggarna Björn Thews, Eva Amnéus Mattisson och Kerstin Backman Hannerz.



Björn Risinger



Martin Eriksson

Kopia till:
Miljö- och energidepartementet